

I *Efter Freud* undersøger Judy Gammelgaard forskellige områder af psyken og dens funktionsmåder med udgangspunkt i Freuds tænkning. Bogen er inddelt i ni essays omhandlende blandt andet perception, hukommelse, erindringer, narcissisme og forholdet mellem individ, civilisation og kultur – alle temaer, som er diskuteret af Freud, men som Gammelgaard gentænker med afsæt i den freudske tænkning og med inspiration fra nyere psykoanalytisk teori, filosofi og litteratur. Med essaysamlingen lykkes Gammelgaard på mange måder med at balancere mellem at formulere inspirerende og essays, som på den ene side er relativt lettilgængelige, og på den anden side respekterer de undersøgte fænomeners kompleksitet.

Som bogens undertitel – *Erindringsforstyrrelser og andre normale mærkværdigheder* – antyder, er det kendetegnende for alle ni essays, at Gammelgaards betragtninger særligt vedrører de almenpsykologiske forhold ved hvert af de undersøgte fænomener. Til disse betragtninger findes der særligt inspiration i Freuds værker, og udlægningen er loyal over for det, Gammelgaard kalder Freuds kritisk-humanistiske tænkning. Den kritiske humanisme angår ifølge Gammelgaard "en illusionskritisk realisme kombineret med en åben og oprigtig interesse for alt menneskeligt" (s. 13), som i mødet med fænomener, hvis ubevidste årsager ikke er umiddelbart tilgængelige, fordrer spekulation og undersøgelser af den flertydighed, som antages at ligge bag det, vi umiddelbart oplever.

Gammelgaard understreger, at hun følger Freuds tænkning, hvilket betyder, at hun gransker både fænomenerne og Freuds perspektiver på disse med samme på en gang kritiske og åbne tilgang, som er kendetegnende for Freuds oprindelige undersøgelser. Når Gammelgaard skriver efter Freud, er det således ikke så meget en udlægning af Freuds konklusioner, som det er en granskning af de veje, Freud begav sig ud på for at nå til de pågældende konklusioner. Ved at følge Freuds tænkning viser Gammelgaard på en gang værdien af Freuds arbejde og potentialerne i at føre hans tænkning endnu længere. Til dette formål inddrager hun særligt Lacan, men også blandt andre Ricoeur og Žižek samt Kierkegaards og Sartres filosofi, og ikke mindst i litteraturen finder Gammelgaard både inspiration og illustrationer af sine betragtninger, dette især hos Rainer Maria Rilke, Marcel Proust, James Joyce og Virginia Woolf.

I læsningen af essaysamlingen er det tydeligt, at Gammelgaard trækker på et arsenal af viden, som muliggør en saglig og nuanceret diskussion af de fænomener, hun har udvalgt. Det er dog komplekse spørgsmål, der bliver diskuteret i bogens ni essays, og som til stadighed diskuteres i videnskaberne såvel som i filosofien. Det er derfor mange tanker, som skal rummes på de ca. 20 sider, som hvert essay udgør, hvilket for mig at se både er bogens styrke og svaghed. For Gammelgaard formår i vid udstrækning at gøre nogle meget vanskelige overvejelser ganske lettilgængelige. Lige så vel som indholdet af eksempelvis afsnittet om narcissisme er fascinerende, er det således tilsvarende imponerende, hvordan Freuds og Lacans indsigter væves sammen med betragtninger, som spænder fra barnets tidligste udvikling til perspektiver på nationalfølelse og racisme. Ofte må man som læser dog holde tungen lige i munden, og Gammelgaard imødekommer ikke eventuelle ønsker om at få entydige svar på de flertydige og modsætningsfyldte spørgsmål, hun diskuterer. Tværtimod rummer de ni essays hver især mange af de modsætninger, som er karakteristiske for de undersøgte fænomener, og en læser, som søger et velafgrænset svar på, hvad der eksempelvis forårsager erindringsforstyrrelser, vil således søge forgæves i *Efter Freud*. Til gengæld er bogen en gave for dem, der værdsætter undersøgelser, hvor der insisteres på at vedblive med at stille spørgsmålstegn, når man fristes til at sætte et punktum, og på ad den vej fører os tættere på de nogle af de fænomener, der er på spil i psyken, og som er for komplekse og dynamiske til at lade sig indfange under af restløse forklaringer i deres helhed.

